

AUSZTRIA BELSŐ KÉRDÉSEI

AUSZTRIA jelenleg nehéz órákat él át. Szemünk előtt folyik a politikai erők és irányok összecsapásának színjátéka, amelyek kormányon vannak vagy kormányra akarnak jutni. A kívülállók ismerik talán az egymás megsemmisítésére törekvő pártok és irányok erőviszonyait; azt is látják, miként hullámzik ide-oda a küzdelem, de annak igazi okairól, végső céljairól és a lelkek mélyén rejtőző ösztönökről nem tudnak maguknak számot adni. Politikai előítélet, szubjektív beállítás, fontos árnyalatok meglátásának vagy intuitív szemléletének hiánya megakadályozza Ausztria helyzetének áttekintését. Az osztrák viszonyok ismerete és megbízható információk alapján a továbbiakban megkíséreljük a legújabb osztrák fejlemények megvilágítását; a következtetések belőle önként adódnak.

Az ember hajlandó a dolgok mai állását a St. Germain-i békeszerződés közvetlen következményének tartani. Ez a megállapítás annyiban csakugyan helyes, hogy nyugodt, csendes és egészséges fejlődés már eleve lehetetlenné van téve olyan országban, amelyet megélhetési lehetőségeitől nagy mértékben megfosztottak. Ezenkívül azonban speciális okok és körülmények is magyarázzák az utolsó hónapokban Ausztriában végbement fejlődés módját és mikéntjét. Ezek az okok: Becsnek és Ausztriának erkölcsi megméltatása az ausztrómarxizmustól, az ausztrómarxizmus által kiváltott reakció, a parlamentarizmus megbénulása, a német nemzeti szocializmus közvetlen szomszédsága, az előtte járó nemzedéktől lelkileg lényegesen másként fejlődött ifjúság stb., stb.

A mai fejlődés első fázisát a Heimwehr megszervezése képezi, amely—az ausztrómarxizmus demagóg uralmától reakcióképpen életre hívta és Seipeltől támogatva — a nép és az állam szükségleteit az osztrák politikára és közéletre akarta rákényszeríteni. Az 1927. véres július 15-e után a kezdetben inkább népmozgalomnak indult Heimwehr politikailag is élesen körvonalazott alakot öltött. Követelte a tekintély és az erős kéz politikáját, a nyilvános életbe beledobta az alkotmányreform szükségességének a gondolatát, Seipeltől támogatva terjesztette a rendi állam felállításának az eszméjét, hadat üzent a demokráciának, a parlamentarizmusnak, különösen pedig a pártrendszernek; mindezenfelül pedig alkotmányos úton az osztrák közélet gyökeres megújítására törekedett. A küzdelem elsősorban az osztrák szociáldemokráciának szólt, amely a féktelen tömegösztönöknek hízelegve terjesztette eszméit. A Heimwehrnek nehéz küzdelmek után sikerült az antiterror-törvényt keresztülhajtania, az utcák szabadságát a nem-

szociáldemokrata szervezetek részére is biztosítani és a szociáldemokrácia további előrenyomulását feltartóztatni. A szociáldemokrácia részleges legyőzése után azonban a Heimwehr-mozgalomban lassanként pártpolitikai tendenciák toltak felszínre, amelyek a mozgalomnak soká megóvott egységét megtörték és pártokon felüli jellegét aláásták. A stájerországi Heimwehr ismeretes gráci államcsínye után a szakadás visszavonhatatlanná vált.

Időközben kultúrtörténeti szempontból is különböző mozgalmak keletkeztek, amelyek — elégedetlenek lévén a dolgok állásával — a népszellem és a népiélek megújítását tűzték ki célul. Ezek közül a mozgalmak közül az egyik megalkotta az „osztrák ember“. A mozgalmat Lux József, az ismert salzburgi író és Tisza István gróf jóismerőse, továbbá Bahr Hermann író és más írók, részben Funder Frigyes dr., a Reichspost szerkesztője is támogatják. A mozgalommal több tekintetben rokonszenvez Eberle József dr.-nak jólismert katolikus folyóirata, a *Schönere Zukunft* is.

Az „osztrák ember“ igazolására a mozgalom visszanyúl a múltba, nevezetesen Bécs felszabadításáig, a török háborúig, Mária Terézia, a nagy zeneköltők: Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert stb. koráig. A mozgalom vezetői rámutatnak arra, hogy az osztrák jellem sok tekintetben eltér a birodalmi német jellemétől. Azokból a jólismert osztrák jellemvonásokból, amelyek nagy szellemi mozgékonyágban, a zene és a dal szeretetében, az optimista világfelfogásban és az alkalmazkodó tehetségben jutnak kifejezésre, a birodalmi németnél, főképen pedig a porosznál, csak igen keveset találunk. Ezeknél a jellemvonásoknál fogva az osztrák lélek közelebb áll a latin, mint a német lélekhez. A lelki tulajdonságok azonban gyakran erősebb kapocsnak bizonyulnak, mint a vér, a nyelv és a térbeli egymásmelleit való élés. Az osztrák lélek jellemző vonásai Ausztria barokkori műremekeiben, Mozart, Haydn, Beethoven és Schubert halhatatlan műveiben és nem utójára a bécsi életstílusban revelálódnak. Ezt a szellemet — hangoztatja a mozgalom — a múltból át kell menteni a jelenbe és odahatni, hogy vele az ifjúság lelke megteljen. Ebben a törekvésben jó példával jár elől Lux József, akinek írásai, tanulmányai és regényei a nagy osztrák zeneszerzőkkel foglalkoznak.

Az életvidám osztrák néplélekben azonban hősi hajlamok is szunyadnak. Az osztrák haditettek Lotharingiai Károly, Savoyai Jenő vezetése alatt Bécs felszabadításától Budán, Zentán és Belgrádon át a pozsarováci békéig, továbbá az osztrák lobogó alatt Lombardiában, Belgiumban aratott győzelmek, Károly főherceg, Aspem, Schwarzenberg és Radetzky nevei az osztrák ember katonai rátermetségéről tanúskodnak. Hogy ez a beállítás nem minden alap nélkül való és hogy különösen azokban a körökben, amelyekben még a régi jó idők emlékei élnek, tetszéssel is fogadják, nyilvánvaló. Habár az osztrák embert inkább kultúrpolitikai, mint tisztán politikai célok szolgálatára találták fel és alkották meg, a mai politikai küzdelmekben a „feketesárgák“ és a „császárhű“ körök és egyének természetesen politikai célokra is kihasználják.

A fiatalabb nemzedék ezt a gondolatmenetet visszautasítja. Elis-

meri ugyan, hogy az osztrák és az északnémet között jellembeli különbség van, de abban nem lát ellentétet, hanem inkább szerencsés kiegészítést. A jellembeli különbségek ellenére is mindkettő német, amint minden jellembeli különbség mellett a nápolyi éppolyan olasz, mint a lombardiai. A fiatalabb nemzedék szerint az „osztrák ember“ és a jellegzetes osztrák kultúra nem más, mint átlátszó politikai célok propagálására utólagosan megszerkesztett vérszegény elmélet. Valójában az osztrák kultúrtejesítmény csak töredék, amelynek igazi értéke csak akkor tűnik ki, ha a német kultúra nagy egészébe állítjuk be. Mozart, Haydn, Schubert mesterművei az egész németiség közös tulajdona, éppen úgy, mint Stifter, Grillparzer vagy Hoffmannsthal munkái azok jellegzetes osztrák színezetük ellenére is. Ami népi értelemben igazi osztrák, az egyúttal igazi német is. Schubert dalaiban — aki talán a legosztrákabb zeneköltő — a németiség egészének lelke jut kifejezésre. A nagy osztrák művészeket, írókat és költőket tehát csak szűk látókörű és elfogult pártpolitikai beállítással lehet a birodalmi németek ellen kijátszani — e másik felfogás szerint.

Az osztrák ember szemléltetésére felhozott történelmi megokolás is mesterkéltnak tűnik. Átlátszó szofizma a Lotharingiai Károly és a Savoyai Jenő vezérsege alatt véghezvitt haditeljesítményeket az „osztrák ember“ javára írni, aki akkor még nem is létezett. Abban az időben a Habsburgok a német császári koronát viselték és inkább németek voltak, mint osztrákok, és csak mint német császárok tudták az összes német törzseket mozgósítani, ha a Németrómai birodalmat akár a törökök, akár pedig a franciák ellen kellett megvédeni. Osztrákokká olyan értelemben, amint azt az „osztrák ember“ körülírása megkísérli, csak a német császári korona elvesztése (1806) és a német szövetségből történt kizorításuk után lettek. 1866, illetve Königgratz után született meg egy osztrák ember típus, illetve az az osztrák ember típus, amely az osztrák hivatalnokban és a csász. és kir. katonatisztban testesült meg, de amelynek Ausztria német népéhez éppen olyan kevés köze volt, mint akár a magyar vagy pedig a horvát népéhez. Az „Osztrák-Magyar monarchia összeomlása egy csapással eltörölte ennek az ideológiának az érvényességét“ — írja Böhm dr., az ifjú generáció egyik vezetője, a „Bekanntnis zu Österreich. 16. oldalán. „Híveinek száma hirtelen szinte elnémult kisebbséggé csökkent. Hosszú ideig visszatartott áramlat erejével a nemzeti lelkesedés hatalmas hulláma utat tört magának. Akik azonban nem engedték az érzelmektől elragadtatni magukat, vagy akiket nem töltött el a belső felemelkedés érzése, azoknak is az volt a véleményük, hogy az Osztrák-Magyar monarchia németisége számára gyakorlati reálpolitikai okokból nem marad más megoldás, mint hogy csatlakozzék a nagyobb nemzeti egységhez: a birodalmi németiséghez. Az összeomlás után bekövetkezett komoly idők minden eseménye bizonyítja és a további osztrák többség politikai meggyőződésének uralkodó hangja is megerősíti, hogy az osztrákok nagynémet nemzeti öntudata eredeti erősségében ismét helyreállott, hogy az 1866 és 1918 között eltelt idő csak epizód volt és hogy Ausztriának lényegében német öntudata az idő minden változása közepett fenntartotta magát.“

Ez a felfogás a főiskolai ifjúságnál és az intelligencia fiatalabb tagjainál általános, nem véve ki a katolikus fiatalságot és a katolikus intelligenciát sem. Nyíltan kimondják, hogy nem akarják tovább vállalni azt a magát kultúrközvetítésben kiélő hálátlan szerepet, amelyet elődeik Ausztria, illetve az Osztrák-Magyar monarchia keretei között évszázadokon át játszottak. Osztrák hazájuk iránt érzett minden ragaszkodásuk és szeretetük mellett is elsősorban annak érzik magukat, aminek Isten teremtette őket: németeknek. „Küzdünk azok ellen a kíséreltek ellen, amelyek a német nemzet egységét azzal akarják veszélyeztetni, hogy Ausztriát abból a politikai sorsközösségből kikapcsolják, amelybe németiségénél fogva tartozik“,—olvasható a katolikus főiskolai hallgatóság programjában. Ugyanaz a program mondja továbbá: „Mivel Ausztria nem képzelhető el Németország nélkül, küzdünk a dunai államok szövetsége és annak minden válfaja ellen.“ Ez a gondolat Seipelnél még így hangzott: „Németország nélkül minden alakulat ellen és minden alakulattal, amelyben Németország is helyet foglal.“

Bepolitikai téren a katolikus főiskolai ifjúság a rendi népállamot követeli autoritativ vezetés mellett. Kívánja a polgárságnak nemcsak formális, hanem a rendi Önkormányzat alapján valóságos részvételét az állami életben. Követeli, hogy a legfelsőbb állami vezetés a szellemi arisztokráciából kiválasztott, a munkájuknál fogva arra hivatott egyénekből összeállított és a pártoktól független kormány által történjék. A kormány nem, vagy legalább is nem elsődlegesen a parlament szerve; az egész nép képviselőjének, illetve szervének kell lennie. A katolikus főiskolai hallgatóság küzd végre a nemzet politikai egységéért a személyes érték alapján történő vezérkiválasztás (Führerauslese) és a politikának a klikkérdekektől való mentesítése útján. Ezek a követelések kissé bombasztikusán hangzanak ugyan, de hű kifejezői a napi hangulatnak és sokkal élesebb fogalmazásban megtalálhatók a nemzeti, a nemzeti szocialista diákság és a Heimwehr programjaiban is.

Legújabban a Stahremberg herceg körül csoportosuló Heimwehr még élesebb hangon szokott nyilatkozni. Az innsbrucki Heimwehr-alakulatok március 25-én megtartott ülésézésé alkalmával Stahremberg herceg a következő három követelést szegezte a Dollfuss-kormány mellé: „Követeljük: 1. a köztársasági Schutzbund teljes feloszlását egész Ausztriában, 2. a kultúrát gyalázó szabadgondolkozó szervezetek feloszlását és beszüntetését és 3. Bécs tartományának megszüntetését, a szociáldemokrata és bolsevista polgármesterek elcsapását és egyúttal megbízható jobboldali állami biztosok beiktatását.“ A tiroli Heimwehr vezére, Steidle dr. még élesebben fordult szembe a kormánnyal. „Forradalomra papucsban“—mondotta—„nincs szükségünk. A Heimwehr-alakulatok lassanként megsokalják a kormány asszonyos tevévését; ha ezek az urak nem képesek igazi diktatori kormányrendszer életbeléptetésére az ausztromarxizmussal szemben, akkor legyenek szívesek helyükről távozni.“ így beszélnek és fenyegetőznek a Heimwehnek azok az alakulatai, amelyek egyébként a kormánynak a legmegbízhatóbb hívei.

Az ausztromarxizmus ellen való küzdelemben a katolikus, a nemzeti és a nemzeti szocialista szervezetek a Heimwehr minden ányala-

tával egyetértenek. Lényegében ugyanaz a felfogása a Dollfuss-kormányának és a keresztényszocialista párt nagyobb felének is. Részben taktikából, hogy a nemzeti szocialisták térhódítását megakadályozzák és hogy a főiskolai ifjúságot, amely a pártnak kezd hátat fordítani, újra megnyerjék, másrészt azonban meggyőződésből is. A pártnak jobbszárnya, amelynek az élén Seipel állott és amely mindenkor is a legélesebben fordult a szociáldemokraták ellen, a párt politikájával már nyíltan elégedetlenkedett; a párt vezetésére és miniszterekül olyan férfiakat kívánt, akik a háborús generációhoz tartoznak és akiknek előélete semmiféle tekintetben nincs megterhelve. Ez az irány a pártban végre érvényesült is és Dollfusst, Jakondget és Schussnigget juttatta kormányra. Mind fiatal ember, aki a háborús generációhoz tartozik és akinek nemcsak tetteje van, hanem aki minden más tekintetben is kifogástalan életet él. Szűkebb körükhöz tartozik az erős kézként ismert Rintelen dr. vallásügyi miniszter is. Dollfuss, Seipel tanulókönyv tanítványa, sohasem titkolta, hogy nem rajong a demokráciáért, amelyet az ausztrómarxizmus honosított meg Ausztriában. Amióta az aktív politikában résztvesz, állandóan az alkotmány reformjéért küzdött, amint azt már Seipel is tervezte. Addig azonban, amíg a mostani párterők a politikai porondon voltak, az alkotmány reformját megvalósítani alig lehetett; az adott pártviszonyok között minden erre irányuló törekvése előre is sikertelenségre volt kárhozható. Dollfusst súlyos helyzetéből a vasutasoknak március i-re elrendelt tüntetésztrájkja mentette ki. Mikor ugyanis a sztrájkot a parlamentben szóvátették és a vasutak főigazgatósága által a sztrájkolok ellen elrendelt fenytörvényszabályok felett a szavazás végbement, történt meg a napisajtóból ismert jdenet: a parlament három elnökének lemondása. Dollfuss, aki a helyzet magaslátán állott, erre kijelentette, hogy a parlament feladta önmagát és hogy ennek következtében egy 1917 novemberében kiadott háborús gazdasági felhatalmazó-törvény alapján szükségrendelet útján a további törvényhozást a kormány veszi át. Gyakorlatilag ez a diktatúra bejelentése volt. Az ellenzék nem akarta megengedni, hogy a törvényhatalmat minden további nélkül egyszerűen átadják Dollfuss kancellárnak és a márdus 4-én megszakadt parlamenti ülést március 15-re a parlamentbe újra összehívta. Azonban úgy ez az ülés, mint a szodáldemokrácia által proklamált szedősztrájk is siralmas fiaskóval végződött és a szociáldemokráciának a gyengeségét hozta napfényre. A helyzet helyes megismerését kihasználva és Stahremberg Heimwehrje sürgető ösztönzésének is engedve, Dollfuss hamarosan feloszlatta a szociáldemokrata Schutzbundot, ami minden várakozás ellenére incidens nélkül történt meg. A különben mindig harcoskedvű osztrák szociáldemokrácia a Schutzbund felosztatására csak szóbeli tiltakozással válaszolt, ami azonban hatás nélkül maradt. A német szociáldemokrácia bukása az osztrák szociáldemokraták hatalmát is megrendítette.

A mostani helyzet, amely esetleg csak átmeneti jellegű, nem máról-holnapra következett be; hosszabb fejlődésnek állomása. Végző kifejlődésben a Németországban lejátszódott események tanácstalanná tették a szociáldemokráciát és következképp tehetetlenségre ítélték az ellenzékét. Másfelől a kormánynak az előrenyomuló nemzeti szociális-

ták kikapcsolására irányuló törekvése a politikai helyzet átmeneti megmerevedését idézte elő, amely a Dollfuss-kormánynak pillanatnyi megerősödését eredményezte. Az alkotmányreformnak most már semmiféle párttechnikai akadály nem állja az útját. Rövid úton tető alá is hozzák. Lényegét képezi a szövetségi elnök jogainak, különösen pedig rendelkezési jogának kiterjesztése, továbbá a szövetségi tanács átalakítása rendi tanáccsá és végül a téves ítéletekben oly gazdag esküdt-bíróóság megszüntetése. Ezeket a reformokat egyébként az összes polgári pártok is helyeslik. Az alkotmányreform megvalósítása természetesen nem oldja meg a politikai kérdéseket; ezekre csak ezután kerül a sor. A harcba, amelyben ezeket a kérdéseket megoldják, már a nemzeti szocialisták is beleszólnak majd, akár ellenzékben lesznek még, akár pedig a kormány kezdeményezésére a kormánnyal koalícióba lépve. Mindkét lehetőséggel lehet számolni, lehetséges a keresztényszocialista és a nemzeti szocialista koalíció is. A jelek szerint Dollfuss élesebb politikai szimattal rendelkezik, mint a nálánál tehetségesebb Brüning, akinek sorsát csak úgy kerülheti el, ha idejében összeköttetést keres a nemzeti szocialistákkal.

A pártok mai összetétele és erőviszonya már nem felel meg a nép hangulatának. A liberális polgárságból rekrutálódott nagynémetek pl. a teljes széthullás előtt állanak és tömegesen csatlakoznak a nemzeti szocialistákhoz. Az agrárdemokrata és agrárszocialista Landbundot, amelynek Karinthia volt a fellegvára, szintén már nagyrészt felszívta a nemzeti szocializmus. A Heimatblock, amelyben a Heimwehr-szavazatok egyesültek, mint pártpolitikai alakulat önként szűnik meg. A szociáldemokraták ugyan még rendelkeznek hatalmas pártpolitikai apparátussal, de ez az apparátus a német szociáldemokráciának összeomlása óta erősen recseg. A munkásság nagy része különben már régóta elégedetlen az elpolgáriasodott zsidó pártvezetőséggel és azt a március 16. és 17-én megtartott pártkongresszuson élesen támadta. Rennemek és Bauemek, a párt e két egykori hatalmasságának a védekezése, hogy az olasz és a német szociáldemokrácia összeomlása után az olyan töredékfront, mint az osztrák szociáldemokrácia, önálló cselekvése determinálva van, nem hatott megnyugtatólag és csak újból feltárta a párt gyengeségét. Bár még korai volna a párt bomlásáról beszélni, való tény azonban, hogy sok ezren már nem meggyőződésből, hanem csak fegyvelemből szavaznak a pártra és hogy a párt nemcsak számszerűleg, hanem erkölcsileg is elvesztette már átütő erejét. Az erkölcstelenségben született és a demagógiával nagygyá lett pártok sorsa az osztrák szociáldemokratákat is utól fogja érni.

A keresztényszocialisták az utóbbi években sokat vesztek népszerűségükből. Különösen az ifjúság hibáztatta, hogy a párt a monarchia, a legitimizmus, az Anschluss, a zsidóság kérdésében és több szociális vonatkozásban is ingatag, ellentmondó és következetlen politikát folytatott. Míg Seipel állott a pártélén, a pártnak ezek a hibái Seipel geniális taktikája mellett nem tűntek szembe. Seipel betegsége és halála után kellő vezetés hiányában ezeket a gyengeségeket többé leplezni nem lehetett. Az ifjúság ennek következtében részben elfordult a párttól, részben pedig új vezetőséget követelt. A vezetőséget ért

támadások hatása alatt Kunschak végül kénytelen volt a párt éléről távozni és helyét Krasser tanárnak átadni. Dollfuss agilitása és határozottsága a párt veszendőbe ment tekintélyét újra helyreállította. A pártban Dollfuss miniszterelnöksége óta, különösen pedig az utóbbi hónapokban tanúsított magatartása következtében új szellem uralkodik. Kitűnik ez abból az öntudatos beszédből is, amelyet dr. Krasser április 9-én a bécsi keresztényszocialisták pártkongresszusán mondott és amelyben a kormánytól a szociáldemokraták ellen továbbra is erős és elszánt politikát követelt. Hogy azonban Dollfussnak és az új pártelnökségnek sikerül-e majd a hűtlen választókat a pártba visszatérteni és az ingadozókat megerősíteni, azt bajos volna megmondani.

Az a légkör, amelyet a nemzeti szocializmus győzelme Németországban teremtett, Ausztriában kizáróan a nemzeti szocialistáknak vált javára. Az osztrák nemzeti szocializmusnak új lendületet adott és új lehetőségeket nyitott meg előtte. Azok a százezrek, akik a mindenkori politikai konjunktúrához tartják magukat, most kétségkívül a nemzeti szocializmus vizeire eveznek át. Ettől eltekintve azonban a párt abban az előnyös helyzetben is van, hogy még csak ígérhetett» bár igaz, hogy demagógiája és politikája eddig minden kérdésben egyenesvonalú és minden kertelés nélkül őszinte volt. Azonkívül kezdettől fogva a legkíméletlenebb harcot hirdette a bécsi szociáldemokrácia ellen, amely a bécsi Rathausból 15 év óta kizáróan pártpolitikai szempontok szerint teljhatalmúig vezette Bécs városának a politikáját. A nemzeti szocialistáknak ez a politikája, amely a bécsi szociáldemokraták megsemmisítésére tör, olyan körökben is tetszésre talál, amelyek különben sok szempontból nem helyeslik a párt programját. A párt különben az elmúlt év április 24-én megtartott bécsi választás alkalmával megállotta a tűzpróbát, amikor az első kísérletre a keresztényszocialistáktól 19 mandátumot hódított el. Ha a párt részére azóta megjavult légkört vesszük, nem hangzik hihetetlennek, ha a nemzeti szocialisták esetleges választások alkalmával 50—60 mandátumra számítanak.

A politikai jövő kialakulása azonban sok tekintetben a Heimwehrtől is függ. A Dollfuss-kormányt jelenleg a Stahremberg Heimwehrje és Schussnigg miniszter rohamcsapatai (Sturmscharen) támogatják. Míg azonban Schussnigg miniszter rohamcsapatai kizáróan monarchisták és katolikusok és következésképp csak szűkebb körre szorítkoznak» Stahremberg 20.000 emberével még mindig hatalmi tényező s mint ilyen az elmúlt hetekben a kormánynak nagy szolgálatot tett. Azonban nem kétséges, hogy az állítólagos olasz segélyről szóló leleplezések sokat ártottak tekintélyének. A leleplezéseket Stahremberg ugyan azzal próbálta paralizálni, hogy szenvedélyes támadásokat intézett Franciaország ellen, a sokféle támadt kételyeket azonban teljesen eltüntetni nem tudta. Alsó-Ausztriának Alberti parancsnoksága alatt álló 6.000 Heimwehrtagja máris ingadozik és a hírek szerint már a közel jövőben elszakad Stahrembertől, hogy a nemzeti szocialistákhoz csatlakozzék.

A kép teljességéhez tartozik a hivatalos osztrák katolicizmus és a nemzeti szocializmus viszonyának rövid szemléltetése. Ez a viszony némileg eltér a német katolicizmusnak a nemzeti szocializmussal

szemben elfoglalt álláspontjától. Míg ugyanis a weimari alkotmány a német katolicizmus teljes szabadságát iktatta törvénybe és a német szociáldemokrácia a német katolicizmussal szemben sem elméletben, sem a praktikus politikában ellenséges indulattal nem viseltetett, addig Ausztriában az összeomlás a katolikus egyházat hátrányos helyzetbe juttatta és az ausztromarxizmus a legelvetemültebb eszközökkel küzdött a katolicizmus ellen és terjesztette az istentelenséget. Ebből szükségszerűen következett, hogy a hivatalos katolicizmus jó szemmel nézett minden törekvést, amely a szociáldemokrácia visszaszorítására irányult. Ez a megfontolás vezette Seipelt, mikor különösen Kunschak ellenzésével szemben is, a Heimwehrt támogatta és ebből a szempontból nézte az elhúnyt Piffel bíboros az osztrák nemzeti szocializmust, amellyel élte végéig aránylag jó viszonyt tartott fenn. Innitzer bíboros alatt sem változott a helyzet. A bíboros természetesen a keresztényszocialista párt híve, de nem olyan árnyalattal, amely őt a nemzeti szocializmussal kimondottan ellentétbe hozza. Ha a nemzeti szocialisták lapja Innitzer bíborost a keresztényszocialisták ellen kijátsszák, úgy persze ez átlátszó tendencia. Az egyház és az osztrák nemzeti szocialisták közti viszony tehát, ha nem is kimondottan barátságos, de ma még elég tűrhető.

Az eddig mondottakból látható, hogy Ausztria belpolitikája több oly jelenséget mutat ma az Anschluss irányában, mint még pár év előtt. Hogy ez a fejlődés, illetve egy esetleges Anschluss-mozgalom milyen természetes és politikai nehézségekbe ütköznék, annak vázolása nem tartozik cikkem keretébe. Külpolitikánk feladata ezt a fejlődést figyelni és tanulmányozni, mert ha megvalósul az Anschluss, hazánk máról-holnapra súlyosabb elhatározás elé állítatik, mint amilyen előtt a mohácsi csata után állott. Ez az elhatározás annyival súlyosabb lesz, amennyivel egy Ausztriával megnövekedett nemzeti szocialista Németbirodalom vonzó- és átütő ereje is nagyobb, mint amilyen a Németrómai birodalomé volt.¹

KÖNIG ANTAL

¹ Fenti cikkünk pontos információk alapján a pillanatnyi helyzet szellemi hátterét festi. Azóta, mint tudjuk, a stájer Heimwehr egy része csatlakozott a hitleristákhoz, másrészt pedig a Dollfuss-kormány mind erősebben állást foglal a nemzeti szocialistákkal szemben.